

(*ĮRAŠO MOKINYS*)

MOKINIO KODAS

--	--	--

MOKINIO GIMIMO DATA

<i>metai</i>				<i>mėnuo diena</i>			

(*PAPILDO PRIEŽIŪROS TARNYBA*)

vieta lipdukui su kodu

disleksija

**KONTROLINIS DARBAS
PAGRINDINĖS MOKYKLOS
ŠEŠTAI KLASEI
„Bitės ir medus”**

2006 BALANDIS

Instrukcija moksleiviui

1. Patikrink, ar egzaminų rinkinyje yra 8 puslapiai.
Jeigu truktų lapų ar šiaip kas užkliūtų, pranešk mokytojui.
2. Šiame puslapyje ir atsakymų lape įrašyk savo kodą ir gimimo datą.
3. Atidžiai skaityk visus tekstus ir užduotis.
4. Sprendimus užrašyk juodos spalvos šratinuku arba plunksna.
Nevartok korektoriaus.
5. Užduotyse nuo 1 iki 20 yra pateikti keturi atsakymai: A, B, C, D.
Jiems atsakymų lape atitinka toks langelių išdėstymas:

A	B	C	D
---	---	---	---

6. Parink tik tai vieną atsakymą ir jam atitinkantį langelį padažyk tušinuku, pvz. jei parinkai atsakymą „A“, tai šitaip:

■	B	C	D
---	---	---	---

7. Žymėdamas atsakymus, stenkis neklysti, bet jeigu jau apsirikai,
klaidingai pažymėtą atsakymą apibrauk ratu ir pažymėk kitą.

⊗	B	C	■
---	---	---	---

8. Nurodytose vietose aiškiai įrašyk užduočių nuo 21 iki 25 sprendimus. Klaidingus atsakymus perbrauk.
9. Paskutinis egzamino lapo puslapis yra skirtas juodraščiui.
Užrašai juodraštyje nebus tikrinami.

**Darbo laikas:
60 minučių**

**Galimų balų
skaičius: 40**

Sėkmės!

S-L1-062

Tekstas uždaviniams nuo 1. iki 3.

Bitės tai ypatingi vabzdžiai. Jie tveria gerai suorganizuotą bendriją, kurioje kiekvienas vabzdys atlieka paskirtas pareigas. Bitės gyvena šeimose, kurių skaičius kinta priklausomai nuo metų laiko. Rudenį vienoje šeimoje būna apie 20 tūkstančių bičių, tačiau pavasarį jų skaičius truputį sumažėja, tuo tarpu vasarą padidėja net iki 50 tūkstančių ir daugiau vienetų.

Savo lizde bitės pastoviai išlaiko tinkamą jų reikalavimams temperatūrą ir drėgnumą. Sukaupto lizde maisto atsargų dėka jos gali ištvirti laikotarpį, kai žemą temperatūrą išorėje neleidžia joms išskristi iš avilio ir rinkti žydinčių augalų nektarą.

Mūsų kalboje užsifiksavo posakis *darbštus, kaip bitė*, tačiau bitės tapo tvarkos, uolumo ir darbštumo simboliu. Nieko keisto. Šie vabzdžiai dirba nuo sulėtekio iki saulėleidžio ir tai ne tiktai savo ir šeimos naudai. Bitės, rinkdamos nektarą, apdulkina augalų žiedus ir tokiu būdu padidina derlių. Tai didžiausia nauda, kurią mes turime iš bičių. Didelę vertę turi taip pat viskas, ką bitės gamina: medus, bičių pienelis, vaškas, pikis. Netgum bičių nuodai turi gydomųjų savybių.

Plačiausiai žinomas bičių gaminamas produktas tai nektaro medus. Jo rūšys priklauso nuo augalų rūšių, iš kokių žiedų bitė renka nektarą. Yra pvz. akacijų, viržių, liepų, ar grikių medus.

Medus yra vertinamas dėl didelio kaloringumo. Jo sudėtyje yra lengvai absorbuojamų cukrų, kuriuos organizmas įsisavina neviršijant.

Medus turi bakteriostatinių savybių, t.y. stabdo bakterijų vystymąsi ir jų dauginimąsi. Seniau, siekiant užkonservuoti ir apsaugoti nuo sugedimo, su medum buvo maišomi kiti produktai. Taip pat nuo amžių yra žinomos medaus gydomosios savybės. Iki šiandien slogą arba gerklės uždegimą gydome vandens, sumaišyto su medumi ir citrina, pagalba.

Pagal: I. Gumowska *Pszczoly i ludzie*, J. Guderska *W ulu i na kwiatkach*

1. Bičių šeimos skaičius

- A. vasarą yra mažesnis, negu rudenį.
- B. nepriklauso nuo metų laiko.
- C. pavasarį yra didžiausias.
- D. rudenį yra mažesnis, negu vasarą.

2. Bitės padeda didinti derlių, kadangi

- A. gamina visokių rūšių medų.
- B. palaiko tvarką avilyje.
- C. apdulkina augalų žiedus.
- D. gamina vašką, pikį ir bičių nuodus.

3. Medus turi konservuojančių ir gydančių savybių, kadangi

- A. sulaiko bakterijų vystymąsi.
- B. yra lengvai suvirškinamas.
- C. yra gaminamas iš visokių augalų nektaro.
- D. yra labai kaloringas.

4. Vieną žiemos dieną avilyje buvo plius 24°C, tuo tarpu išorėje minus 17,5°C. Konstatuojama, kad avilio viduje buvo šilčiau negu išorėje

- A. 6,5°C laipsnio
- B. 7,5°C laipsnio
- C. 40,5°C laipsnio
- D. 41,5°C laipsnio

Tekstas uždaviniams nuo 5. iki 7.

Žmogus jau nuo tūkstantmečių augina bites ir semia iš jų naudą. Pradžioje jis primityviais būdais „pavogdavo“ medų laukinėms bitėms, kurios darydavo lizdus išpuvusių medžių drevėse, mažuose urvuose arba uolų plyšiuose. Vėliau išsiplėtė drevininkystė, t.y. bičių auginimas drevėse sudarytose natūraliu arba dirbtiniu būdu. Paskutinė išsiplėtė bitininkystė, t.y. bičių auginimas bitynuose, aviliuose sukauptuose palyginus nedideliuose žemės sklypuose.

Lenkijoje bičių auginimas drevėse buvo žinomas jau ankstyvame viduramžių laikotarpyje. Senųjų miestų teritorijose kur šiandien randasi Gniezno ar Opolės miestai jau XII a. rasta drevių skaptavimo įrankių. Kartu su drevininkystės plėtra buvo tobulinama ir su ja susijusi teisė. Pvz., yra žinomas Mazovijos kunigaikščio Janušo Pirmojo 1401 metų statutas, reguliuojantis bičių savininkų pareigas ir privilegijas.

XVII amžiui įpusėjus, drevininkystė pradėjo palaipsniui nykti, tačiau ėmė vis sparčiau vystytis bičių auginimas bitynuose.

Pagal: I. Gumowska *Pszczoly i ludzie*

5. Kas tai yra drevė?

- A. Plyšys tarp uolų.
- B. Avilių grupė.
- C. Anga medžio kamiene.
- D. Mažas urvas.

6. XII a. įrankiai rasti Gniezno ir Opolės miestų teritorijose liudija apie tai, jog šiose teritorijose viduramžių laikotarpyje

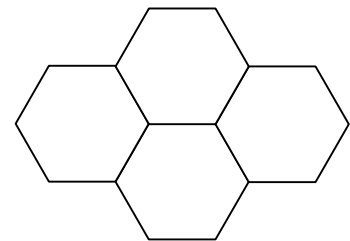
- A. laukinėms bitėms buvo išvagiama medus.
- B. buvo užsiimama drevininkyste.
- C. drevininkystė pradėjo nykti.
- D. bitės buvo auginamos bitynuose.

7. Mazovijos kunigaikštis apibrėžė bičių savininkų teises

- A. XII amžiuje.
- B. XIV amžiuje.
- C. XV amžiuje.
- D. XVII amžiuje.

Tekstas uždaviniams 8. ir 9.

Piešinyje šalia pavaizduotas „medaus korio“ pavidalo apmušalo fragmentas sudarytas iš šešiakampių. Visos šių šešiakampių kraštinės yra vienodo ilgio ir visi jų kampai yra vienodi.

8. Kiek simetrijos ašių turi pavaizduotas apmušalo fragmentas?

- A. 6
- B. 2
- C. 1
- D. 4

9. Kiekvienas šešiakampio kampas turi po

- A. 30°
- B. 45°
- C. 90°
- D. 120°

Tekstas uždaviniams 10. ir 11.

Liepa su bičių kapela

Liepa su bičių kapela
saugoja darželį,
tad jai daržininkė neša
medų ir duonelę.

Ewa Szelburg-Zarembina

10. Kas yra šio eilėraščio ypatingas bruožas?

- A. Tai yra išplėsta metafora.
- B. Eilėraščiui būdingas palyginimas.
- C. Jame yra daug epitetų.
- D. Eilėraštyje randasi daug onomatopėjų.

11. Kurios eilėraščio eilutės rimuotos?

- A. 1. i 2.
- B. 2. i 3.
- C. 2. i 4.
- D. 1. i 4.

Tekstas uždaviniams nuo 12. iki 14.

Parduotuvėje „Drevininkas“ įvairių rūšių medus yra parduodamos kainoraštyje siūlomais įpakavimais:

Medaus rūšis	medaus stiklainio kaina (zlotais)	
	0,25 kg masės	0,5 kg masės
akacijų	6,20	10,80
grikių	5,80	10,50
liepų	6,40	10,80
daugiažiedis	4,50	8,00
viržių	10,80	18,00

12. Kuris sakinys apie medų pardavinėjamą parduotuvėje „Drevininkas“ yra teisingas?

- A. Mažas viržių medaus stiklainis kainuoja tiek pat, kiek didelis grikių.
- B. Akacijų medus yra brangiausias, tuo tarpu daugiažiedis – pigiausias.
- C. Labiausiai panašios yra daugiažiedžio medaus ir viržių medaus kainos.
- D. Liepų ir akacijų medaus dideli stiklainiai kainuoja vienodai.

13. Meduolio kepimui Agotai reikalinga 0,4 kg medaus. Ji perka medų parduotuvėje „Drevininkas“. Kiek ji sumokės už medų, jeigu nori išleisti kuo mažiausiai pinigų?

- A. 4,50 zł
- B. 9 zł
- C. 8 zł
- D. 6,40 zł

14. Jonukas nori sužinoti kiek brangiau kainuoja 1 kg akacijų medaus mažiuose stiklainiuose, nuo 1 kg tos pačios rūšies medaus dideliuose stiklainiuose. Kad tą sužinotų, jam reikia apskaičiuoti matematinį reiškinį

- A. $10,80:6,20$
- B. $4 \cdot 6,20 - 2 \cdot 10,80$
- C. $10,80 - 6,20$
- D. $(4 \cdot 6,20) : (2 \cdot 10,80)$

15. Vienas medaus šaukštelis vidutiniškai sveria 7,2 g. Ponas Adomas kasdien išgeria stiklinę vandens su trimis šaukšteliais medaus, tuo tarpu jo žmona – su dvejais. Per kiek dienų pakaks jiems 360 g stiklainio medaus?

- A. 10 dienų. B. 25 dienas. C. 50 dienų. D. 36 dienas.

16. Dviejuose stiklainiuose yra bendrai 7,4 litro medaus. Viename iš jų yra 2,2 litro daugiau, negu kitame. Kuris atsakymas išpildo abi uždavinio sąlygas?

- A. 4,9 litro ir 2,7 litro
B. 3,7 litro ir 5,9 litro
C. 4,8 litro ir 2,6 litro
D. 2,8 litro ir 4,6 litro

Tekstas bei žemėlapis skirtas 17 uždaviniui.

Vienintelis Lenkijoje bitininkystės technikumai randasi vietovėje Pszczela Wola.

17. Kokia kryptimi nuo Varšuvos randasi Pszczela Wola?

- A. Pietvakarių.
B. Pietryčių.
C. Šiaurės-rytų.
D. Šiaurės-vakarų.

18. Plane, kurio mastelis yra 1:2000, nuotolis tarp avilio ir pievoje augančios liepos yra lygus 4 cm. Koks yra tikras nuotolis tarp avilio ir liepos?

- A. 500 m B. 50 m C. 800 m D. 80 m

19. Vieno avilio nudažymui reikalinga $\frac{2}{3}$ skardinės dažų. Kiek skardinių dažų reikia nupirkti, siekiant nudažyti 14 tokių avilių?

- A. 21 B. 14 C. 10 D. 9

20. Transportas su aviliais išvažiavo iš Lipowo vietovės 2^{55} valandą ir po 50 minučių pasiekė viržių lauką. Avilių sustatymas viržyne užėmė pusantros valandos. Kuria valanda baigta sustatyti avilius?

- A. 5^{35} B. 5^{15} C. 4^{55} D. 4^{35}

24. Iš reklaminės informacijos mokiniai sužinojo, jog Swarzędzo muziejus garsėja savo unikalia avilių kolekcija. Kokiame žodyne mokiniai suras informaciją apie žodžio *unikalus* kilmę ir reikšmę?

.....

25. *Tai žmogus darbštus kaip bitė, o jo darbas yra naudingas kitiems.* Aprašyk tokį asmenį, papasakok apie jo veiksmus ir paaiškink, kodėl jo darbas vertas pagarbos. Tavo rašinėlis turėtų užimti no mažiau pusės skirtos jam vietos.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Juodraštis

